

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Byla třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu za všech okolností opravdu protiústavní?

Dne 16. října 2012 vydal Ústavní soud nález sp.zn. Pl. ÚS 16/12, kterým ke 30.4.2013 zrušil část ustanovení § 175 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a to ve slovech „do tří dnů“ a ve slovech „v téže lhůtě“. Zákonodárce tedy byl nucen schválit novou úpravu, která by stanovisku Ústavního soudu vyjádřenému ve výše uvedeném nálezu vyhovovala. Autoři tohoto článku si dovolí s výše uvedeným nálezem Ústavního soudu v některých ohledech polemizovat a zamyslet se, zda třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a koncentrace námitek do této lhůty je skutečně za všech okolností protiústavní.

První zajímavou otázkou je to, zda Ústavní soud v dané věci vůbec mohl o zrušení ustanovení (či jeho části) § 175 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“), rozhodovat. Soudce Ústavního soudu Jiří Nykodým ve svém odlišném stanovisku k předmětnému nálezu uvádí: „Bylo-li nálezem Ústavního soudu rozhodnuto tak, že se ruší část ustanovení § 175 odst. 1 o. s. ř. ve slovech „do tří dnů“ a ve slovech „v téže lhůtě“, nemůže se tato skutečnost nikterak promítnout do rozhodování o ústavní stížnosti, která směřuje proti rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, neboť tato zrušená ustanovení neaplikoval.“ Stěžovatelka totiž námitky podala v zákonné třídní lhůtě, a proto aplikací zrušovaného ustanovení do jejích ústavně zaručených práv zasaženo nebylo.

Ústavní soud nicméně většinou v předmětném nálezu dospěl k závěru, že třídní lhůta k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu je protiústavní. Autoři tohoto článku souhlasí s tím, že dosavadní procesní úprava je poměrně přísná, ovšem na druhou stranu to je a bylo součástí základní charakteristiky směnečného práva. Směnka je používána právě proto, aby se věřitel mohl snáze a rychleji domoci svých nároků. Pokud by její uplatnění u soudu mělo být stejně zdoluhavé, jako kdyby se jednalo o běžnou žalobu, ztratila by směnka jednu ze svých největších výhod.

Dosavadní právní úprava je v českém právním řádu beze změny již téměř čtyřicet let (již od dob Rakouska-Uherska bylo možné vznést námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu pouze v třídní lhůtě). Ústavní soud (ve své demokratické podobě) funguje od roku 1993. Téměř 20 let tedy měl Ústavní soud na to, aby při projednávání jiného případu avizoval, že třídní lhůtu pro podání

námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu považuje za protiústavní. Zmiňované rozhodnutí Ústavního soudu do značné míry svědčí mj. o tom, že vyslovení protiústavnosti daného ustanovení je spíše důsledkem trendu posilování postavení a ochrany spotřebitele v právních vztazích, než projevem zásadního a konzistentního nesouhlasu Ústavního soudu s touto lhůtou kvůli její zjevné neústavnosti. Zrušená třídní lhůta byla neměnná dlouhou dobu (téměř 200 let) a dostala se do podvědomí široké veřejnosti, což je další důvod, proč její zrušení bylo nutné velmi důkladně a zdrženlivě zvažovat. Zejména ve veřejnosti zažité povědomí o tom, že „podpis“ směnky je nutné si pořádně rozvážit, protože obrana proti směnečné žalobě je obtížná, mělo prevenční význam a alespoň částečně bránilo lehkovážnému zřizování směnečných závazků. Zmírnění směnečné přísnosti nakonec může tento „odstrašující“ efekt narušit. Nezná-li někdo základní mechanismy směnečného hmotného i procesního práva, udělá nejlépe, když se směnkám vyhne.

Stanovení délky lhůty podle názoru autorů tohoto článku mělo být ponecháno především na zákonodárci, a totéž by mělo platit pro ochranu spotřebitelů – zákonodárce není v tomto směru nečinný. Je na zváženu, zda postup Ústavního soudu nebyl v této věci příliš aktivistický, v důsledku čehož byl zákonodárce „donucen“ k prodloužení lhůty na 8 dní.

Když Ústavní soud shledal jako protiústavní třídní lhůtu k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, nabízí se otázka, zda je protiústavní i třídní lhůta k podání stížnosti v trestním řízení, jejíž nedodržení je pro obviněného často spojeno s ještě citelnějším zásahem do jeho práv než nedodržení lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu.[1]

Problém, který se Ústavní soud snažil akcentovat, je zneužívání smenek ve vztahu ke spotřebitelům. Prodloužení lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu může pomoci jen nepatrné části žalovaných spotřebitelů. Když žalovaný nepodá námitky, příčinou v naprosté většině případů není příliš krátká lhůta, ale přístup žalovaného, který se problémem nezabývá s náležitou péčí (problém vytěšňuje a myslí si, že „se to nějak vyřeší“). Ani spojení s tím, že žalovaný v třídní lhůtě „musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá“, pro obezřetného spotřebitele neznamena konec všech nadějí. Nemusí totiž vynakládat příliš vysoké peněžní prostředky na to, aby si od advokáta nechal poradit, že v námitkách má uvést vše, co se dá a připadá v úvahu, a to co nejširěji. Pokud jej žádné námitky nenapadají a ani advokáta po rychlém seznámení se s problematikou nenapadnou, patrně to znamená, že žalovaný relevantní námitky nemá. Původní délka lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu neznemožňovala žalovanému účinnou obranu, ale pouze takovou obranu činila obtížnější, což však samo o sobě dle autorů nelze považovat za zásah do ústavním pořádkem zaručených práv, když navíc směnečník mohl a měl se směnečnou přísností počítat již při vystavení či akceptaci směnky.

Problém řešený předmětným nálezem byl z velké části odstraněn zákonem č. [43/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [145/2010](#) Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů,[2] podle jehož § 18 v novelizovaném znění je zcela zakázáno používání smenek a šeků v souvislosti se spotřebitelskými úvěry[3]. Ochrana poskytnutá spotřebitelům touto novelou je ještě vyšší, než jaké se jim dostalo od Ústavního soudu. Je však pravda, že zrušení daného ustanovení Ústavním soudem dopadne na všechny žaloby podané po 30. dubnu 2013 bez ohledu na to, kdy směnka byla vystavena, kdežto novela zákona č. [145/2010](#) Sb. se vztahuje jen na směnky vystavené po 25. únoru 2013.

Změna lhůty se týká dle názoru autorů zbytečně i vztahů mezi podnikateli, kde to nečinilo problém, naopak směnečná přísnost byla stranami akceptována jako přiměřená. Výhodou pro žalobce pak byla rychlost řízení a koncentrace námitek, která žalobci zajišťovala výhodnější postavení oproti „klasickým“ žalobám. Úvaha v tomto směru v nálezu chybí, ačkoli směnky jsou i nadále ve vztazích mezi podnikateli hojně využívány.

Lze tedy shrnout, že autoři tohoto článku spatřují v nálezu Ústavního soudu ze dne 16.10.2012 sp.zn.

Pl. ÚS 16/12 zejména tyto problematické body:

1. mění se právní úprava, která byla po 200 let neměnná, zažitá a je tak dotčen princip právní jistoty a předvídatelnosti;
2. spotřebitelé budou díky novele zákona o spotřebitelském úvěru zákonodárcem chráněni lépe, a to nezávisle na nález sp.zn. Pl. ÚS 16/12;
3. bylo tak zasaženo i do jiných vztahů než spotřebitel - podnikatel, což nebylo nutné, když v tomto směru v praxi nevznikaly problémy

Mgr. Ludvík Novotný,
advokát

JUDr. Kateřina Perthenová,
advokát

[Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2
Fax: +420 495 512 838
e-mail: pps@ppsadvokati.cz

-
- [1] Podobná úvaha se vyskytuje v odlišném stanovisku soudce Ústavního soudu Stanislava Balíka.
[2] Tento zákon byl ve Sbírce zákonů publikován dne 25.2.2013. Účinnost (s výjimkou čl. I. bodu 10 novely) je stanovena ode dne vyhlášení, tj. již od 25.2.2013.
[3] V Německu a na Slovensku platí podobná úprava, neboť použití směnek a šeků je v těchto zemích v souvislosti s poskytováním spotřebitelských úvěrů zakázáno.

Další články:

- [Ban, omezení zpeněžení či zablokování účtu? Jaká máte práva vůči platformě? Ochrana streamerů a dalších tvůrců ve světle DSA](#)
- [Povaha sjezdů](#)
- [Zaplatit za logo nestačí. Jaká práva skutečně získáváte?](#)
- [Výslech advokáta účastníka řízení coby důkazní prostředek](#)
- [Rozhodnutí Nejvyššího soudu ke změně klíče pro stanovení příspěvků na správu domu a pozemku, k samotnému stanovení příspěvků a k rozúčtování nákladů na služby](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 41.: Záruka za jakost v kupní smlouvě](#)
- [Dvacet let vlastní cestou. Arthur Braun o svobodě, číslech a lidském elementu advokacie](#)
- [Komu náleží vlastnické právo k náhradní veřejné komunikaci postavené investorem?](#)
- [AML rizika u luxusních nákupů](#)
- [Recentní judikatura Nejvyššího soudu k důvodům neplatnosti usnesení valné hromady](#)
- [Tlačítko pro odstoupení od smlouvy jako nový standard spotřebitelského online rozhraní](#)